

“...Tunària, chi in sardu ddi nant Flumentòrgiu, a primu fiat una biddixedda de piscadoris. Connota puru comenti Porto Palma, oi est una bidda bellixedda.

Su mari est asulu, cun àguas transparentis e cristallinas; su fundali a s'inghitzu est bàsciu e donat a s'àcua coloris bellus chi, comenti si nci stesiaus de sa plaja, mudant in unu giogu de luxis po mori de su reflexu de is ràgius de su soli, chena de currentis perigulosas po fai “bagnu in mari”

Ma tenit unu passau de importu!

Intraus in s'ànimu antigu suu!

Is nobas chi pertocant is fainas chi si fadiant in sa Tonnara chi s'agatant in custus testus funt pigadas de su liburu bellu meda “Flumentòrgiu (Port'e Prama) Storia di una Tonnara” publicau in su 1989 de su Grupu Archeològicu Neàpolis de Gùspini, chi ddi torraus gràtzias po s'impìnniu, sa passioni e is circas chi s'ant permiu de connosci unu tretu de tempus aici bellu e pagu connotu de su passau nostu.

ASSÒTZIU PORTU PRAMA

TRADUZIONI A INCURU DE S'UFÌTZIU DE SA
LÌNGUA SARDA DE SU COMUNU DE ARBUS
PROGETU IMOI ETOTU - 2024

COMUNU DE ARBUS

REGIONE AUTONOMA DI SARDEGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

FLUMENTÒRGIU PORTU DE PRAMA

ARBUS

Progetu finantziau cun su dinai de sa Regione Autònoma de Sardigna
cunforma a sa L. 482/99 e a sa L.R. 22/2018

“Su complessu industriali e is diferentis aposentus po is trabballadoris de sa tonnara ddus iant fabricaus in una cala naturali chi donàt cuerru seguru a is barcas chi aici podiant piscari. Is primus aposentamentus funt de is sèculus XV e XVI. Intrendi in sa pratza centrali, passendi apustis de s'ùnica intrada chi teniat su portali, a manu derèta agataus su primu fàbricu chi fiat sa domu de su castiadori.

In su mesi de Martzu inghitzat sa stagioni de sa pisca. Is primus chi arribbat fiant is maistus de barca. Apustis arribbat sa **Ciurma de mari**, fata de prus o mancu 80 personas chi formant is èchipàgius de is barcas fatas de piscadoris de Carloforti e Calasetta; fabricant fintzas is arretzas, chi pigant de su magasinu e spraxiant in pratza de su Palatzu po ddas misurai, coxiri e aconciai. A s'acabbu de abrili arribbat sa Ciurma de terra, chi traballat po 50-60 diis. Totus is barcas chi s'imperant in una tonnara po fai is fainas chi bandant de su calai a su pesai is arretzas e is chi pertocant totus is partis de sa pisca ddis narant “barcarècio”. **Su vascellu** fiat una barca manna chena de àrburis ni arremus fabricada de linna, longa unus 24 o 25 metrus. In custa barca ddoi fiant is piscadoris de tunina.

In su muru de su fàbricu “California” ddoi fiat una **meridiana**, chi oindì non s'agatat prus. S'ora dda marcàt s'ombra de un'asta de tzinnibiri chi fiat in su stampu in su tzentru. In sa parti prus antiga de sa bidda ddoi fiat sa **Crèsia de Santu Nicolau**. De is circas fatas si podit sciri chi sa Crèsia fiat ingunis de su 1967. S'**arcu** fiat su portali de intrada a sa pratza de su palatzu, anca ddoi aiat un'istemma de seguru acapiatu a una famiglia nòbili meri de sa tonnara.

A dereta de s'arcu s'agatat su **Casteddu de Santu Antoni** chi serbiat che a caserma de sa finantza, cun duus aposentus pitius a su pianu de terra chi beniant imperaus che a presoni. A s'àtera ala ddoi fiat su magasinu po sa cosa de papai e po is arretzas.

Candu s'arretza fiat prena de pisci, si donat unu frùsiu longu, sighiu de su cumandu “Armuscela” e sa pesada de su Corpus si firmat; apustis àterus duus frùsius inghitzat sa matantza. Is piscadoris de tunina aciapant su pisci cun pèrtias longas e cun unu cancarroni ddu pesant e ddu acantonant. Acabbada sa matantza is barcas ddas portant a terra cun s'arremucu, in su mentris sa ciurma de mari smatzat sa tunina chi aici fiat pronta po sa ciurma de terra. Su Rais averiguat su stadu de su Corpus, prima de ddu torrai a cali in s'àcua.

Is àncoras acotzadas in s'arenàrgiu serbiat a firmari is arretzas chi sterriant in su fundu de mari. Sa tonnara depiat essi pronta po is primus diis de maju. **Sa pratza de s'apicadroxu** fiat su logu aundi trabballant sa tunina, chi arribbat giai smatzada; ndi segant luegus sa conca, chi poniant a una parti po dda trabballai infatu.

Su pisci ddu portant in sa pratza crobetu de s'umbragu e dd'apicant a sa cou po stiddiai, ddu segant a arrogus e ddu poniant in strexus prenis de àcua druci chi cambiàt fatufatu. Apustis inghitzat sa coidura, chi fiat fata de 10/12 coxineris e fiat averiguada cun is cronometrus.

Apustis chi dda trabballant, sa tunina dda poniant me in is botus e allogada in sa “California”, abetendi is barcas po Gènova.